

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jiřího Zemánka a soudců Vojtěcha Šimíčka (zpravodaj) a Radovana Suchánka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **R. B. A.**, zastoupeného Mgr. Klárou Kalibovou, Ph.D., advokátkou, se sídlem Eliášova 28, Praha 6, proti jinému zásahu Krajského soudu v Brně spočívajícímu ve vydání rozsudku ze dne 12. 3. 2020, č. j. 52 T 2/2020-484, za účasti Krajského soudu v Brně jako účastníka řízení a Krajského státního zastupitelství v Brně a V. W., t. č. ve výkonu trestu ve věznici, zastoupeného JUDr. Janem Mandátem, advokátem, se sídlem Elgartova 386/29, Brno, jako vedlejších účastníků řízení,

t a k t o :

Ústavní stížnost se zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

I. Podstatný obsah ústavní stížnosti

1. Ústavní stížností se stěžovatel domáhá konstatování, že bylo napadeným rozsudkem porušeno jeho právo na účinné vyšetřování ve smyslu čl. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále i jen „Úmluva“) ve spojení se zákazem diskriminace podle čl. 14 Úmluvy. V řízení, v němž byl napadený rozsudek vydán, vystupoval stěžovatel jako poškozený. Vedlejší účastník V. W. byl obžalován ze zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1), odst. 2) písm. f), písm. g) trestního zákoníku ve stádiu pokusu.
2. Citovaná základní práva stěžovatele měla být porušena tím, že Krajský soud v Brně (dále též jen „krajský soud“) nekonstatoval naplnění skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku ve stádiu pokusu. Jinak řečeno, stěžovatel krajskému soudu vytýká, že výslovně neuvedl, že předmětný zločin byl spáchán pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost či vyznání, byť podle stěžovatele byla najisto postavena existence indikátorů „nenávistného útoku“ vymezených mj. v soft-law Rady Evropy a uznávaných i relevantní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva („ESLP“).
3. Mezi tyto indikátory dle stěžovatele patřily zejména osobnost vedlejšího účastníka (který je sympatizantem neonacistického hnutí a nosil oblečení s neonacistickou symbolikou), jeho trestní minulost (v minulosti se dopustil násilných útoků proti příslušníkům menšin), či naopak osobnost stěžovatele (stěžovatel je Tunisán). Podle tvrzení stěžovatele, jež ovšem krajský soud v napadeném rozsudku nepovažoval za prokázané, vedlejší účastník stěžovatele během útoku rasisticky urážel (např. slovy „špinavý Arab“ či „černej cizinec“).
4. Stěžovatel v ústavní stížnosti odkazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle níž státy mají prostřednictvím svých orgánů povinnost v trestním řízení objasnit tzv. předsudečnou (či nenávistnou) pohnutku, a to i tehdy, jedná-li se o pohnutku smíšenou [rozsudky ESLP ze dne 31. 5. 2007, *Šečić proti Chorvatsku*, č. stížnosti 40116/02, či ESLP ze dne 20. 10. 2015, *Balázs proti Maďarsku*, č. stížnosti 15529/12].
5. Petit ústavní stížnosti je formulován tak, že se stěžovatel nedomáhá zrušení napadeného rozsudku (konkrétně jeho výroku o vině), nýbrž konstatování porušení shora vymezených ústavně zaručených práv.

II. Vyjádření účastníka a vedlejších účastníků řízení

6. Ústavní soud po obdržení ústavní stížnosti vyzval účastníka řízení a vedlejší účastníky řízení, aby se k podanému návrhu vyjádřili.
7. Krajský soud v Brně ve svém vyjádření toliko odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku.
8. Krajské státní zastupitelství v Brně uvedlo, že odvolání proti napadenému rozsudku nepodalo, neboť – i s ohledem na nový důkazní vývoj v hlavním líčení (výpověď obžalovaného, rozpory mezi výpovědí stěžovatele) – považovalo skutkové i právní závěry soudu stran nenaplnění nenávistné pohnutky za přesvědčivé.
9. Vedlejší účastník V. W. pak uvedl, že poškozený nemá dle jeho názoru právo ovlivnit právní kvalifikaci jednání obžalovaného a zdůraznil, že podle soudu rasový motiv prokázán nebyl. Konstatoval rovněž, že ústavní stížnost byla po jeho soudu podána předčasně, neboť v době jejího podání ještě napadený rozsudek nebyl pravomocný.
10. S ohledem na skutečnost, že vyjádření neobsahovala nové skutečnosti, o něž by se Ústavní soud při svém rozhodování opíral a k nimž by se stěžovatel nevyjádřil již v samotné ústavní stížnosti, nezasílal Ústavní soud tato vyjádření stěžovateli k replice, jelikož by to bylo zjevně neúčelné.

III. Podstatný obsah soudního spisu a dosavadní průběh řízení

11. Ústavní soud si za účelem posouzení ústavní stížnosti vyžádal spis Krajského soudu v Brně, sp. zn. 52 T 2/2020, z něhož zjistil následující podstatné skutečnosti.
12. Dne 6. 2. 2020 byla ke krajskému soudu podána obžaloba na vedlejšího účastníka, V. W. pro zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. f), písm. g) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku a pro přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, jichž se měl obžalovaný dopustit jednáním popsáním v obžalobě. Tímto jednáním byl – stručně řečeno – intenzivní fyzický útok na stěžovatele, který by byl za určitých okolností způsobilý i ohrozit jeho život.
13. Krajský soud rozhodl napadeným rozsudkem tak, že vedlejší účastník spáchal zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm., písm. g) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku a přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, a za to jej odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání sedmi a půl roku. Vinu ve smyslu § 145 odst. 2 písm., písm. f) trestního zákoníku (tedy že by vedlejší účastník čin spáchal na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání) však krajský soud nekonstatoval.
14. Právě naposled zmíněná skutečnost je přitom pro posouzení nyní projednávané věci klíčová. Krajský soud totiž vzal za prokázanou existenci několika stěžovatelem tvrzených předsudečných indikátorů. Zejména konstatoval, že byla prokázána inklinace vedlejšího účastníka k neonacistickému hnutí a neonacistickým názorům. Prokázána byla rovněž jeho násilná minulost. Okolnost, že stěžovatel by mohl potenciálně být cílem útoku pro svou etnicitu, tak nebyla sporná.
15. Navzdory uvedenému však krajský soud uzavřel, že nenávistnou, resp. předsudečnou pohnutku ve smyslu § 145 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku se mimo rozumnou pochybnost prokázat nepodařilo. Tento svůj závěr ovšem neopřel jen o skutečnost, že tvrzení o rasistických

urážkách vyplývalo pouze z výpovědi stěžovatele. Krajský soud konstatoval, že celá řada tvrzení poškozeného o průběhu útoku nebyla podporována jinými důkazy, či byla naopak dalšími provedenými důkazy (nejen výpovědi svědků, ale i kamerové záznamy) významně zpochybňována. Za tohoto stavu pak izolované výpovědi stěžovatele zcela neuvěřil a při absenci jiných důkazů podporujících tvrzení stěžovatele rozhodl tak, jak bylo uvedeno shora.

IV. Splnění podmínek řízení

16. Předtím, než Ústavní soud přistoupí k věcnému přezkumu napadeného rozhodnutí, vždy zkoumá splnění procesních podmínek řízení. V nyní projednávané věci se zaměřil zejména na otázku, proti jakému zásahu veřejné moci do základních práv (rozhodnutí či jiný zásah) ústavní stížnost směřuje, zda je stěžovatel oprávněn k jejímu podání, zda by měl případný vyhovující nález „výrokový potenciál“ tvrzené porušení stěžovatelových práv zhojit a zda je ústavní stížnost přípustná.

17. Ústavní stížnost směřuje proti trestnímu rozsudku Krajského soudu v Brně. Z petitu ústavní stížnosti - vyloženého v kontextu jejího odůvodnění – se podává, že stěžovatelem tvrzený zásah do základních práv plyne z výroku o vině. K tomu stěžovatel uvádí (srov. i shora odst. 2 – 5), že jeho právo na účinné vyšetřování v kontextu práva na život bylo porušeno tím, že krajský soud nekonstatoval naplnění skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku ve stadiu pokusu. Jinak řečeno, stěžovatel krajskému soudu vytýká, že neuvedl, že zločin byl spáchán pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost či vyznání, byť byla najisto postavena existence indikátorů „nenávistného útoku“ uznávaných relevantní judikaturou ESLP.

18. Stěžovatel se však nedomáhá zrušení výroku o vině či s ním souvisejícího výroku o trestu, nýbrž navrhuje, aby Ústavní soud vydal pouze deklaratorní výrok o porušení základního práva ve smyslu ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Taková konstrukce ústavní stížnosti odpovídá ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu, podle něhož proti rozhodnutí orgánu veřejné moci může brojit pouze ten, kdo byl účastníkem řízení, z něhož takové rozhodnutí vzešlo. Jak plyne ze shora provedené rekapitulace věci, byl stěžovatel účastníkem trestního řízení proti vedlejšímu účastníku, avšak pouze v postavení poškozeného. Byl tedy účastníkem řízení adhezního a nikoliv již účastníkem řízení o vině a trestu. Taková procesní konstelace zabraňuje tomu, aby se stěžovatel mohl domáhat zrušení výroku o vině (resp. případně výroku o trestu).

19. Judikatura Ústavního soudu však připouští, aby se proti rozhodnutí orgánu veřejné moci bránil i ten, do jehož práv jím bylo zasaženo, byť by účastníkem řízení nebyl. V takovém případě však je nutno návrh posuzovat jako ústavní stížnost proti jinému zásahu orgánu veřejné moci: „*Skutečnost, že někdo nebyl účastníkem řízení, ve kterém bylo pravomocně rozhodnuto o jeho právech, nemá za následek nemožnost dovolat se práva soudní cestou včetně ústavní stížnosti. Takovéto pravomocné rozhodnutí však ve vztahu k němu představuje jiný zásah orgánu veřejné moci*“ ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a ochrana jeho základního práva je tak tímto způsobem zaručena“ [nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 30/95 ze dne 10. 1. 1996 (č. 31/1996 Sb., N 3/5 SbNU 17); veškerá judikatura zdejšího soudu je dostupná z <http://nalus.usoud.cz>].

20. Na základě této linie judikatury konstatovala i komentářová literatura (Filip, J., Holländer, P., Šimíček, V. *Zákon o Ústavním soudu. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 496 a 497), že „*individuálnost postižení zásahem orgánu veřejné moci je nutno vždy posuzovat materiálně a nikoliv pouze formálně. To znamená, že Ústavnímu soudu nestačí pouze konstatovat, že navrhovatel nebyl účastníkem předchozího řízení, a z tohoto důvodu ústavní*

stížnost odmítnout jako stížnost podanou někým zjevně neoprávněným, nýbrž musí rovněž zkoumat, zda určité rozhodnutí stěžovatele bezprostředně nezasáhlo materiálně a zda je proto – ve vztahu k němu – není možno označit za jiný zásah orgánu veřejné moci.” Jinými slovy, pokud napadeným rozhodnutím bylo pravomocně rozhodnuto o právech či povinnostech stěžovatele, který nebyl účastníkem příslušného řízení, a ústavní stížnost představuje jediný prostředek, kterým se stěžovatel může dovolat svého práva, může ve vztahu k němu být ústavní stížnost projednána jako stížnost proti jinému zásahu orgánu veřejné moci [kromě citovaného nálezu srov. i nález sp. zn. II. ÚS 15/95 ze dne 23. 4. 1996 (N 31/5 SbNU 257), nález sp. zn. IV. ÚS 742/14 ze dne 18. 6. 2015 (N 117/77 SbNU 711) či nález sp. zn. II. ÚS 3533/18 ze dne 11. 6. 2019 (odst. 24)].

21. Právě taková situace nastala v nyní projednávané věci. Ze stěžovatelem citované judikatury ESLP přitom vskutku plyne, že mu svědčí základní právo na účinné vyšetřování, přičemž tvrdí porušení právě tohoto práva. Napadené rozhodnutí (byť pojímáno v rámci tohoto řízení o ústavní stížnosti jako jiný zásah orgánu veřejné moci) přitom bylo způsobilé do tohoto práva zasáhnout či je dokonce porušit (k tomu srov. níže).

22. S ohledem na skutečnost, že stěžovatel proti rozsudku o vině a trestu nemohl podat odvolání ani žádný jiný procesní prostředek ochrany práva ve smyslu ustanovení § 72 a 75 zákona o Ústavním soudu (a krajské státní zastupitelství tak sice učinit mohlo, ale neučinilo), není podstatné, že v době podání ústavní stížnosti napadený rozsudek ještě nenabyl právní moci. Ve vztahu ke stěžovateli se totiž jednalo o završený tvrzený zásah do základních práv, na němž již nemohl (i s ohledem na zásadu zákazu *reformatio in peius*) následný procesní vývoj nic podstatného změnit.

23. Ústavní soud proto shrnuje, že procesně bezvadná ústavní stížnost byla podána včas osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou. K projednání takto formulovaného návrhu je Ústavní soud příslušný a zároveň jde o návrh přípustný ve smyslu ustanovení § 72 a § 75 zákona o Ústavním soudu. Proto Ústavní soud přistoupil k meritornímu posouzení ústavní stížnosti.

V. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

24. Ústavní soud přezkoumal napadený zásah orgánu veřejné moci a dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

V.a) Obecná východiska

25. Ústavní soud ve své ustálené judikatuře přejal doktrínu ESLP týkající se práva na účinné vyšetřování ve smyslu zejména čl. 2 a čl. 3 Úmluvy, jež jsou relevantní i v projednávané věci. Podle této judikatury ESLP je právo na účinné vyšetřování v souvislosti se zásahem do fyzické integrity jednotlivce odvozováno od práva na život zaručeného čl. 2 Úmluvy či od práva nebýt mučen a podroben nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestu zaručeného čl. 3 Úmluvy. Byť právo na účinné vyšetřování může být odvozeno i z jiných základních lidských práv zaručených Úmluvou (zejména z práva zakotveného v jejím čl. 4), v kontextu nynější věci a s přihlédnutím k podstatě předmětného skutku není na místě tyto jiné články zvažovat. U zásahů do fyzické integrity, které nemají smrtící povahu, se pak právo na účinné vyšetřování omezuje na čl. 3 Úmluvy.

26. Rozhodovací praxe Ústavního soudu zejména adaptuje závěry judikatury ESLP dále na vnitrostátní poměry České republiky (viz z poslední doby kupř. nález sp. zn. III. ÚS 2012/18 ze dne 3. 9. 2019). Obecně vychází z toho, že právo na účinné vyšetřování nenáleží poškozenému v trestním řízení o jakémkoliv trestném činu, ale pouze o těch nejzávažnějších,

kteří jsou svými dopady srovnatelné se zásahem do práva na život [nález sp. zn. II. ÚS 3436/14 ze dne 19. 1. 2016 (N 8/80 SbNU 91)], jako je např. obchodování s lidmi [nález sp. zn. II. ÚS 3626/13 ze dne 16. 12. 2015 (N 216/79 SbNU 475)]. Naopak u přečinů (tj. trestných činů dle § 14 odst. 2 trestního zákoníku) je zákrok Ústavního soudu možný jen výjimečně ve zcela extrémních případech flagrantních pochybení s mimořádně intenzivními přetrvávajícími následky pro poškozeného [nález sp. zn. I. ÚS 3196/12 ze dne 12. 8. 2014 (N 152/74 SbNU 301), bod 19.].

27. Každý zásah do fyzické integrity proto, aby vůbec mohl představovat porušení čl. 3 Úmluvy, musí dosahovat určité intenzity, kterou je třeba posoudit striktně individuálně na základě konkrétních okolností každého jednotlivého případu [nález sp. zn. I. ÚS 1042/15 ze dne 24. 5. 2016 (N 91/81 SbNU 485); či nález sp. zn. I. ÚS 860/15 ze dne 27. 10. 2015 (N 191/79 SbNU 161)].

28. Jak bylo výše uvedeno, Ústavní soud ve své rozhodovací praxi vychází ze závěrů judikatury ESLP, které mají zobecňující potenciál. Pro posouzení předložené věci je proto vhodné tyto závěry ve stručnosti připomenout. Byť se judikatura ESLP k právu na účinné vyšetřování výrazně formovala zejména na případech zásahu do fyzické integrity způsobeného jednotlivci veřejnou mocí, zejména jejími ozbrojenými složkami (srov. *inter alia multa* např. rozsudek ze dne 28. 10. 1998 ve věci *Assenov a další proti Bulharsku*, stížnost č. 24760/94, bod 102; rozsudek velkého senátu ze dne 17. 9. 2014 ve věci *Mocanu a další proti Rumunsku*, č. stížností 10865/09 45886/07 32431/08, bod 317; či rozsudek ze dne 30. 9. 2004 ve věci *Krastanov proti Bulharsku*, stížnost č. 50222/99, bod 53), připouští, že právo na účinné vyšetřování může být založeno i tehdy, došlo-li k zásahu do fyzické integrity jednotlivce ze strany jiného jednotlivce s výkonem veřejné moci nijak nespojeného (srov. např. rozsudek ze dne 25. 3. 1993 ve věci *Osman proti Spojenému království*, stížnost č. 13134/87, bod 115).

29. Aby však vůbec právo na účinné vyšetřování oběti podle čl. 3 Úmluvy v souvislosti se zásahem do fyzické integrity vzniklo, vyžaduje se určitá minimální intenzita (srov. např. rozsudek velkého senátu ze dne 20. 10. 2016 ve věci *Muršič proti Chorvatsku*, stížnost č. 7334/13, bod 99), která je ale relativní, tedy závisí na posouzení všech okolností individuálního případu, jimiž jsou zejména délka zásahu, jeho fyzické a psychické následky, v některých případech i pohlaví, věk či zdravotní stav oběti (srov. např. rozsudek pléna ze dne 18. 1. 1978 ve věci *Irsko proti Spojenému království*, stížnost č. 5310/71, bod 162; rozsudek velkého senátu ze dne 6. 4. 2000 ve věci *Labita proti Itálii*, stížnost č. 26772/95, bod 120; či rozsudek velkého senátu ze dne 11. 7. 2006 ve věci *Jalloh proti Německu*, stížnost č. 54810/00, bod 67), dále pohnutka či cíl zásahu do fyzické integrity, jakož i celkový kontext, v němž k němu došlo, např. zda se tak stalo ve zjitřené atmosféře emocionálního vypětí (srov. např. rozsudek velkého senátu ze dne 1. 6. 2010 ve věci *Gäfgen proti Německu*, stížnost č. 22978/05, bod 88; či rozsudek ze dne 21. 12. 2000 ve věci *Egmez proti Kypru*, stížnost č. 30873/96, bod 78).

30. Ačkoliv způsobený následek sám o sobě není rozhodný, lze ilustrativně uvést, že ESLP shledal za splnění dalších podmínek za dostatečnou intenzitu pro účely čl. 3 Úmluvy z hlediska charakteru zranění poranění nohy, které mělo za následek nekrózu tkáně, pro niž musela být noha amputována (rozsudek ze dne 1. 2. 2011 ve věci *Sambor proti Polsku*, stížnost č. 15579/05, body 10 a 36), střelné poranění orgánu, který není životně důležitý, nezanechavší trvalé následky (rozsudek ze dne 20. 11. 2007 ve věci *Necdet Bulut proti Turecku*, stížnost č. 77092/01, bod 27); dvojitou frakturu čelisti a modřiny v oblasti obličeje (rozsudek ze dne 28. 11. 2010 ve věci *Rehbok proti Slovinsku*, stížnost č. 29462/95, bod 76), zranění obličeje vyžadující sešití za současného vyražení tří zubů (rozsudek ze dne 12. 5. 2009 ve věci *Mrozowski proti Polsku*, stížnost č. 9258/04, bod 28) či poranění ucha a podlitiny na větší části

těla (srov. např. rozsudek ze dne 5. 4. 2005 ve věci *Afanasyev proti Ukrajině*, stížnost č. 38722/02, body 15 a 61).

31. Jak již bylo uvedeno výše, samotná intenzita zranění nemůže hrát rozhodující úlohu, neboť ve všech zmíněných případech ESLP přihlédl mimo jiné k tomu, že tato zranění byla způsobena úmyslně ozbrojenými složkami veřejné moci (srov. k tomu např. rozsudek ze dne 8. 11. 2011 ve věci *V. C. proti Slovensku*, stížnost č. 18968/07, bod 102). V těchto případech může právo na účinné vyšetřování vzniknout i tehdy, jestliže způsobené zranění bylo menší či zanedbatelné, ale je zde jiná rozhodná okolnost.

32. Takovou okolností může být například zásah způsobený orgány veřejné moci tím, že s obětí nakládaly, jako by byla pouhou věcí (rozsudek velkého senátu ze dne 28. 9. 2015 ve věci *Bouyid proti Belgii*, stížnost č. 23380/09, bod 90), úmyslný dlouhotrvající útok (srov. např. rozsudek velkého senátu ze dne 16. 12. 1999 ve věci *V. proti Spojenému království*, stížnost č. 24888/94, bod 71; či rozsudek velkého senátu ze dne 4. 7. 2006 ve věci *Ramirez Sanchez proti Francii*, stížnost č. 59450/00, bod 118.) anebo zásah v době, kdy byla oběť veřejnou mocí omezena na svobodě (srov. např. rozsudek velkého senátu ze dne 28. 7. 1999 ve věci *Selmouni proti Francii*, bod 99).

33. I v případech, v nichž je třeba zvažovat existenci práva na účinné vyšetřování ve vztahu k zásahu jednotlivcem do fyzické integrity jiného jednotlivce mírnější intenzity (např. úderu do obličeje a škrcení atd.), ESLP požaduje zpravidla kombinaci s dalšími faktory, přičemž takové faktory mohou v zásadě převážet ve prospěch tohoto práva i tam, kde k žádné újmě nedošlo (srov. např. rozsudek ze dne 5. 4. 2011 ve věci *Vasyukov proti Rusku*, stížnost č. 2974/05, bod 59). Jsou jimi zejména kontext domácího násilí, v němž k takovému zásahu došlo, vyznačující se opakovanými verbálními útoky, vyhrožováním násilím či zabráněním kontaktu s druhým rodičem atd. (srov. např. rozsudek ze dne 3. 9. 2015 ve věci *M. a M. proti Chorvatsku*, stížnost č. 10161/13, bod 135), nízký věk oběti či jiná její zvláštní zranitelnost (srov. např. rozsudek ze dne 10. 2. 2001 ve věci *Z. a ostatní proti Spojenému království*, stížnost č. 29392/95, bod 73; rozsudek ze dne 17. 10. 2006 ve věci *Sultan Öner a další proti Turecku*, stížnost č. 73792/01, bod 133, či rozsudek ze dne 3. 9. 2015 ve věci *M. a M. proti Chorvatsku*, stížnost č. 10161/13, bod 135) či, což je relevantní zejména pro nyní projednávaný případ, rasová či jiná nenávislná motivace útoku (srov. např. rozsudek ze dne 28. 3. 2017 ve věci *Škorjanec proti Chorvatsku*, č. stížnosti 25536/14, bod 53).

34. Významným faktorem, který aktivuje povinnost státu zabývat se možným porušením čl. 2 či čl. 3 Úmluvy ve spojení se zákazem diskriminace ve smyslu čl. 14 Úmluvy je existence tzv. předsudečných indikátorů (viz stěžovatelem odkazovaný rozsudek *Balázs proti Maďarsku*, bod 52), mezi něž patří mj. osoba (např. etnicita či sexuální orientace) poškozeného, osoba útočnicka a způsob provedení útoku.

35. Jelikož v některých situacích je obtížné odlišit, proti čemu zásah do fyzické integrity směřoval, tedy zda směřoval proti životu či „jen“ proti zdraví, nebo zda (v případě nedbalostních zásahů) byl alespoň způsobilý vyvolat zranění neslučitelná se životem, musel ESLP rovněž vytvořit základní východiska pro rozlišení, zda v daném konkrétním případě má být případný vznik práva na účinné vyšetřování zvažován z hlediska čl. 3 nebo čl. 2 Úmluvy. V těchto případech pro přiznání práva na účinné vyšetřování dle čl. 2 Úmluvy v zásadě postačí, jestliže se riziko usmrcení v době zásahu do fyzické integrity jeví jako bezprostřední a reálné či jestliže se způsobená zranění jeví jako život ohrožující v době, kdy vznikla (srov. rozsudek velkého senátu ze dne 25. 6. 2019 ve věci *Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku*, stížnost č. 41720/13, bod 145).

V. b) Aplikace obecných východisek na projednávanou věc

36. Ústavní soud v první řadě konstatuje, že věc posuzoval jako zásah do práva na účinné vyšetřování v kontextu práva na život ve smyslu čl. 2 Úmluvy ve spojení se zákazem diskriminace podle čl. 14 Úmluvy. Krajský soud vzal v napadeném rozhodnutí – dokonce v jeho výrokové části – za prokázané, že vedlejší účastník jako osoba vážící nejméně 100 kg a provozující bojová umění věděl, že způsobem, jakým poškozeného napadl, mu může způsobit vážná zranění. S ohledem na svoje znalosti, intenzitu útoku a způsob jeho vedení vůči hlavě poškozeného takové zranění způsobit chtěl, byť stěžovateli nebylo způsobeno zranění závažnější, jako je v případě kopnutí do obličeje s nefixovanou hlavou poranění krční páteře s možným ochrnutím až úmrtím stěžovatele, anebo při zasažení oka mohlo dojít k poranění oční koule se ztrátou zraku. Ve smyslu shora citované judikatury ESLP (zejména pak ve smyslu rozsudku velkého senátu *Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku*, bod 145) se tudíž jednalo o reálné a bezprostřední riziko úmrtí v době útoku.

37. Po přezkoumání postupu krajského soudu však Ústavní soud dospěl k závěru, že k porušení tvrzených základních práv stěžovatele nedošlo.

38. Ústavní soud v první řadě zdůrazňuje, že veškerá stěžovatelem citovaná judikatura ESLP (stejně jakož i judikatura další, kterou stěžovatel necitoval a z níž Ústavní soud rovněž vychází), jež se vztahuje k porušení práva na účinné vyšetřování ve smyslu čl. 2 či 3 Úmluvy ve spojení s čl. 14 Úmluvy, byla formulována za podstatně jiných procesních okolností. Stručně řečeno, relevantní judikatura ESLP se týkala situací, v nichž nebylo trestní stíhání zahájeno, popř. bylo trestní stíhání skončeno v určité fázi přípravného řízení a samotná otázka, zda došlo k nenávistnému útoku, nebyla vůbec posuzována soudem.

39. Tak tomu bylo v již citované věci *Šečić proti Chorvatsku* (nečinnost státního zastupitelství, srov. body 31 až 35 rozsudku), v rovněž citované věci *Balász proti Maďarsku* (státní zástupce nepodal v tomto rozsahu obžalobu, srov. odst. 17 rozsudku). Obdobná situace nastala i v novější, stěžovatelem neuvedené, věci *Škorjanec proti Chorvatsku* (rozsudek ze dne 28. 3. 2017, č. stížnosti 25536/14), v níž šlo rovněž o nečinnost státního zastupitelství (body 23 až 26 rozsudku). Za této situace a při současné existenci předsudečných indikátorů ESLP v citovaných případech konstatoval, že vyšetřování nebylo dostatečně efektivní, resp. že nebylo vynaloženo rozumné úsilí k objasnění předsudečného motivu.

40. V projednávané věci však krajské státní zastupitelství s ohledem na výsledky vyšetřování vzalo předsudečný, resp. nenávistný motiv, za pravděpodobný a podalo v tomto rozsahu obžalobu ke Krajskému soudu v Brně. V tomto kontextu Ústavní soud zdůrazňuje, že povinnost provést účinné vyšetřování není povinností co do výsledku, nýbrž povinností stran důkladnosti, nestrannosti či rychlosti vyšetřování. Navíc nelze pustit ze zřetele, že i při existenci celé řady předsudečných indikátorů (které v projednávané věci vskutku existovaly) nemůže soud výrok o vině vyslovit bez ohledu na právo na spravedlivý proces, jež svědčí obžalovanému.

41. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu (srov. nález sp. zn. II. ÚS 2929/18 ze dne 6. 3. 2020, odst. 21 až 23) pak k principům spravedlivého procesu patří i princip presumpce neviny, dle kterého je každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla vyslovena jeho vina (čl. 40 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 2 Úmluvy). Právní význam presumpce neviny spočívá v první řadě v povinnosti orgánů činných v trestním řízení hledět na toho, proti komu je vedeno trestní řízení, jako na nevinného, přičemž tato povinnost trvá až do vydání pravomocného odsuzujícího rozsudku. Jde o jednu z nejvýznamnějších ústavních záruk spravedlivého procesu v trestním řízení. Ústavní soud se v minulosti opakovaně vyjádřil, že princip presumpce neviny a z něj vyvěrající zásady a subprincipy (včetně zásady *in dubio pro reo*) vyžadují, aby to byl stát, kdo

v trestním řízení nese důkazní břemeno a tudíž i povinnost prokázat jednotlivci s jistotou nade všechnu rozumnou pochybnost, že spáchal trestný čin, z něhož je obviněn (srov. § 2 odst. 5 trestního řádu). Jinak řečeno, v duchu těchto principů je to stát, kdo je povinen prokázat obviněnému vinu, a ne obviněný, kdo je povinen prokázat svou nevinu. S výše řečeným je nerozlučně spojena myšlenka, že pokud existují jakékoliv rozumné pochybnosti právního nebo skutkového charakteru, je nezbytné vyložit je ve prospěch obviněného.

42. Ani existence celé řady předsudečných indikátorů proto nemůže vést soud automaticky ke konstatování, že obžalovaný je vinen spácháním určitého trestného činu z nenávistné pohnutky. Takový přístup ovšem může vést k situacím, v nichž bude poměrně pravděpodobné (avšak nikoliv mimo rozumnou pochybnost prokázané), že útok proti životu či fyzické integritě oběti byl veden z nenávistné, resp. předsudečné pohnutky, avšak zároveň soud nebude moci konstatovat její naplnění – přinejmenším pokud by toto konstatování vedlo k aktivaci kvalifikované skutkové podstaty trestného činu. Taková situace může být samozřejmě obětí trestného činu vnímána úkorně. Jiný přístup však v právním státě není myslitelný. Princip *in dubio pro reo* je natolik podstatnou součástí záruk práv jednotlivce proti zneužití moci ze strany státu, že jeho (navíc takto zásadní) prolomení ani v případě „bohulibých“ pohnutek připustit nelze.

43. Uvedené neznamena, že by Ústavní soud nemohl konstatovat porušení práva na účinné vyšetřování ve smyslu čl. 2 (či čl. 3) Úmluvy ve spojení se zákazem diskriminace ve smyslu čl. 14 Úmluvy pouze proto, že věc byla posouzena krajským soudem a že proběhlo hlavní líčení. Prostor pro zásah Ústavního soudu by se však otevřel jen tehdy, pokud by posouzení věci krajským soudem nebylo dostatečně důkladné či nestranné ve smyslu práva na účinné vyšetřování, jak bylo shora vymezeno. Nepochybně by tak zásah Ústavního soudu byl na místě tehdy, opomenul-li by krajský soud podstatný důkaz či byly-li by jeho skutkové závěry iracionální či extrémně rozporné s provedenými důkazy.

44. Taková situace však v projednávané věci nenastala. Krajský soud se totiž otázkou, zda je na místě konstatovat naplnění skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku ve stadiu pokusu, podrobně zabýval. K otázce možného předsudečného motivu provedl celou řadu důkazů a svůj skutkový závěr, podle něhož předsudečný motiv (v duchu zásady *in dubio pro reo*) nebyl nad rozumnou pochybnost prokázán, řádně a přesvědčivě odůvodnil.

45. Opřel se přitom zejména o rozpory mezi výpovědí poškozeného a dalšími provedenými důkazy (výpovědi vedlejšího účastníka a svědků, ale zejména kamerové záznamy), které nasvědčovaly tomu, že útok nebyl proveden tak, jak stěžovatel tvrdil. Krajský soud zejména konstatoval, že výpověď stěžovatele, podle níž byl nejprve verbálně a poté fyzicky napaden čtyřmi muži a jejich nadávky měly rasistický podtext, kdy se mu podařilo z místa prvního napadení uprchnout, avšak na ulici Starobrněnská byl obžalovaným dostižen a zbit, není podporována již žádným dalším důkazem. Relevantní provedené důkazy dle krajského soudu naopak takovou variantu průběhu skutkového děje činily nepravděpodobnou.

46. Naproti tomu pak soud konstatoval, že provedené důkazy (mj. opět kamerové záznamy) potvrzují některé aspekty výpovědi vedlejšího účastníka a svědků, které nasvědčují tomu, že důvodem útoku byl předchozí verbální spor mezi stěžovatelem, vedlejším účastníkem a některými svědky, který nijak nesouvisel s etnicitou stěžovatele.

47. Ústavní soud tyto klíčové skutkové závěry na základě spisu přezkoumal a má za to, že jsou založeny na racionální a přesvědčivé interpretaci provedených důkazů. Krajský soud tudíž své povinnosti provést účinné vyšetřování ve vztahu k možnému předsudečnému motivu ve smyslu čl. 2 ve spojení s čl. 14 Úmluvy dostal.

48. Ústavní soud tedy s ohledem na shora uvedené konstatuje, že k porušení tvrzených základních práv stěžovatele nedošlo. Vzhledem k výše uvedenému Ústavní soud ústavní stížnost zamítl jako nedůvodný podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona Ústavním soudem. Ústavní soud rozhodl bez nařízení ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudě).

49. Návrhem stěžovatele na přednostní projednání věci se Ústavní soud zvláště nezabýval, jelikož mu vyhověl fakticky, když věc – i přes její procesní a právní složitost – projednal urychleně.

P o u ě n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudě).

V Brně dne 6. října 2020

Jiří Zemánek
předseda senátu